

IMVO Convenant Verzekeringssector

Convenant internationaal verantwoord beleggen in de verzekeringssector

Monitoringscommissie

Samenvatting Monitoringsrapport

peildatum 31 december 2018

26 september 2019

Samenvatting

Introductie

Op 5 juli 2018 heeft de verzekeringssector een IMVO-convenant (hierna: Convenant) gesloten met een brede coalitie van niet-gouvernementele organisaties (ngo's), ministeries en één vakbond. Daarmee willen deze partijen "een positieve impact realiseren op thema's op het gebied van milieu, sociale omstandigheden en ondernemingsbestuur (ESG) en streven [zij] ernaar om schendingen daarop tegen te gaan".¹ In brede zin hebben de IMVO-convenanten twee doelen: "[...] ten eerste om op specifieke risico's binnen een ambitieuze en realistische termijn van 3-5 jaar substantiële stappen van verbetering te bereiken voor groepen die negatieve effecten ervaren en, ten tweede, om een gezamenlijke oplossing te bieden voor problemen die bedrijven zelf niet geheel op kunnen lossen".²

Zoals beschreven in artikel 10.2.1 van het Convenant, ziet een Monitoringscommissie toe op de uitvoering van de afspraken. Deze Monitoringscommissie is benoemd door de Stuurgroep van het Convenant en bestaat uit drie leden: Wim Bartels (Partner Corporate Reporting bij KPMG), Liesbeth Enneking (Hoogleraar Legal Aspects of International Corporate Social Responsibility bij Erasmus Universiteit Rotterdam) en Rens van Tilburg (Directeur bij Sustainable Finance Lab aan de Universiteit Utrecht) (hierna: Monitoringscommissie).

Dit is het eerste rapport van deze Monitoringscommissie. Het is gebaseerd op een uitvraag onder alle partijen en verzekeraars met peildatum 31 december 2018. Aangezien deze datum slechts een half jaar na ondertekening van het Convenant ligt, is het doel van dit rapport om een beeld te schetsen van de uitgangssituatie van de sector en de manier waarop partijen zijn begonnen met de uitvoering van de afspraken. Het heeft daarmee het karakter van een nulmeting.

De Monitoringscommissie geeft dus nog geen antwoord op de vraag of er aan alle afspraken van het eerste Convenantsjaar is voldaan. Wel wordt aangegeven welke zaken naar het oordeel van de Monitoringscommissie opvallen en (extra) aandacht behoeven. Daarnaast doet de Monitoringscommissie partijen en verzekeraars een aantal aanbevelingen, die kunnen helpen bij het uitvoeren van de afspraken.

Verzekeraars

De vragenlijst voor de monitoring is verstuurd aan alle 106 leden van het Verbond van Verzekeraars en Zorgverzekeraars Nederland. Daarop hebben 78 verzekeraars gereageerd. Van de 78 verzekeraars hebben 54 verzekeraars de vragenlijst ingevuld. In totaal vertegenwoordigen zij €419 miljard belegd vermogen. 23 verzekeraars hebben aangegeven dat het vermogen niet vanuit Nederland wordt belegd (buitenlandse verzekeraar) of dat er geen belegd vermogen is (kleine verzekeraar), en één verzekeraar heeft aangegeven per 2019 te worden overgenomen. De Monitoringscommissie heeft deze verzekeraar dispensatie verleend voor het invullen van de vragenlijst. Verder hebben 28 verzekeraars niet gereageerd op de vragenlijst.

Uit de gegeven antwoorden leidt de Monitoringscommissie af dat een grote verscheidenheid bestaat in de mate waarin verzekeraars al op weg zijn met het voldoen aan de afspraken van het Convenant. Grote verzekeraars zijn vaak al verder dan kleine verzekeraars. Onder

¹ SER (2018) IMVO Convenant Verzekeringssector.

² SER (2014) Advies *IMVO-convenanten*, publ. nr. 2014/04.

middelgrote verzekeraars is het beeld divers. Maar ook voor grote verzekeraars zijn er nog uitdagingen, bijvoorbeeld op het gebied van transparantie en het implementeren van sector- en themaspecifiek beleid. Juist ook in die verscheidenheid ziet de Monitoringscommissie een mogelijkheid om te leren van elkaar. Het Convenant biedt een goed platform voor verzekeraars om zowel onderling als met de andere aangesloten partijen informatie uit te wisselen.

Aanbeveling 1: onderschrijf de OESO-richtlijnen en de UNGP's

Dit Convenant richt zich in belangrijke mate op de processen en systemen die verzekeraars in moeten richten om inzicht te krijgen in de IMVO-risico's die samenhangen met hun beleggingsactiviteiten en om deze te verminderen. De basis hiervoor vormt het beleid: welke waarden hangt de verzekeraar aan, welke uitgangspunten worden gehanteerd en hoe kan invloed aangewend worden als er sprake is van misstanden?

De Monitoringscommissie verwacht dat alle bij het Convenant aangesloten verzekeraars zich volgend jaar in ieder geval gecommitteerd hebben aan de OESO-richtlijnen en de UNGP's.

Aanbeveling 2: integreer ESG-due diligence in het beleggingsbeleid

Daarnaast ziet de Monitoringscommissie de verplichting tot het integreren en beschrijven van ESG-due diligence stappen in het beleggingsbeleid als een basisverplichting binnen het Convenant. Een deel van de sector kan hierbij voortbouwen op beleid dat al eerder ontwikkeld is. Er is echter ook een aantal verzekeraars dat aangeeft nog geen ESG-beleid te hebben. Deze variatie is te verwachten en toont het nut van de afspraken in het Convenant. De Monitoringscommissie wijst er echter wel op dat alle verzekeraars die dergelijk beleid nog niet hebben, dit zo snel mogelijk moeten ontwikkelen en ervoor moeten zorgen dat dit voldoet aan de OESO-richtlijnen en UNGP's. Als hiermee vertraging wordt opgelopen, komen potentieel andere afspraken van het Convenant in gevaar.

De omvang en inhoud van het beleid kan afgestemd worden op de kenmerken van de organisatie (zoals omvang, intern of extern vermogensbeheer). Zo kan beleid zich bijvoorbeeld richten op specifieke sectoren of thema's die relevant zijn voor de beleggingsportefeuille, of kan het beleid ingaan op de mandaten of boodschappen die aan externe vermogensbeheerders kunnen worden gegeven. Het is echter wel van belang dat ESG-due diligence geïntegreerd wordt over de hele linie van het beleggingsbeleid.

Daarnaast doet de Monitoringscommissie een beroep op partijen om in onderling overleg meer duidelijkheid te scheppen over wat precies bedoeld wordt met het integreren van ESG-due diligence in het beleggingsbeleid, alsook over de mate waarin andere voor de sector relevante richtlijnen daarbij gezien kunnen worden als adequate invulling van de OESO richtlijnen en de UNGP's op dit punt.

Aanbeveling 3: risico's in kaart brengen

Verzekeraars zijn via hun beleggingen verbonden aan heel veel verschillende sectoren, regio's en activiteiten. Om effectief en gefocust ESG-beleid te kunnen voeren, is het dus essentieel inzicht te hebben in de sectoren en thema's die risicovol zijn. Het blijkt dat dit inzicht nog niet altijd bestaat. De Monitoringscommissie beveelt verzekeraars aan zo spoedig mogelijk deze sectoren en thema's in kaart te brengen. Dit is een continu proces, waarbij nieuwe activiteiten en onderzoeken leiden tot steeds gedetailleerder inzicht in de verschillende risico's voor specifieke sectoren en thema's.

De Monitoringscommissie constateert dat ook hier grote verschillen bestaan tussen verzekeraars. Sommige verzekeraars hebben al inzicht in de risico's die in verschillende sectoren spelen en voeren hier actief beleid op. Anderen hebben nog geen beeld van de meest

risicovolle sectoren. De Monitoringscommissie vindt het essentieel dat verzekeraars hier snel stappen in zetten. Zeker op het minder gedetailleerde niveau van sectoren en thema's beveelt de Monitoringscommissie verzekeraars aan zoveel mogelijk gebruik te maken van de kennis die bij andere verzekeraars en de overige Convenantpartijen aanwezig is.

De Monitoringscommissie zal in de rapportage over 2020 inzicht in risico's als bijzonder aandachtspunt behandelen.

Het opstellen en integreren van due diligence over de gehele linie van het beleggingsbeleid en inzicht verkrijgen in risicovolle sectoren en thema's zouden komend jaar de prioriteit moeten hebben voor de sector. Wanneer hier vertraging opgelopen wordt, zal dat ook gevolgen hebben voor de uitvoering van andere afspraken van het Convenant.

Aanbevelingen 4: van beleid naar implementatie

Een volgende stap voor de sector is het omzetten van beleid in implementatie en concrete acties. Hier blijkt ook dat grote en middelgrote verzekeraars beter scoren dan kleine verzekeraars. Ook enkele grote verzekeraars zouden op dit punt echter nog meer kunnen doen door inzichten om te zetten in acties zoals engagement met bedrijven of aanpassing van procedures. Voor ongeveer een derde van het belegd vermogen van de groep verzekeraars die de vragenlijst heeft ingevuld geldt dat nog geen acties verbonden worden aan impactbeoordelingen of dat die beoordelingen überhaupt nog niet hebben plaatsgevonden.

Voor verzekeraars die al wel beleid hebben ontwikkeld en zicht hebben op risicovolle sectoren en thema's, ligt soms nog een uitdaging bij het uitvoeren van het beleid. Bij die verzekeraars verdient het acteren op geconstateerde (potentiële) impacts de komende periode bijzondere aandacht. Daarbij gaat het niet alleen om externe actie (richting de betreffende bedrijven), maar ook om het verwerken van deze inzichten in relevant intern beleid en processen. Zo kan bijvoorbeeld gezien worden welke instrumenten (zoals stemmen of engagement) in welke gevallen het meest effectief zijn. De Monitoringscommissie beveelt verzekeraars aan ook eigen monitoring serieus te nemen, zodat nieuwe informatie daadwerkelijk leidt tot effectievere acties.

De Monitoringscommissie zal in 2022 extra aandacht besteden aan deze onderwerpen.

Aanbeveling 5: transparant rapporteren

Ook transparantie kan een belangrijke rol spelen om de veranderingen die het Convenant beoogt te bewerkstelligen. Om effectief met anderen samen te werken is het van belang ook inzicht te bieden in geboekte resultaten en uitdagingen op het gebied van ESG-due diligence. Blijkens de scores op transparantie over stemgedrag of de resultaten van due diligence, is openheid over deze onderwerpen nog niet de standaard.

De Monitoringscommissie ziet transparantie als een belangrijk onderdeel van de Convenantsafspraken. Om effectief met anderen samen te werken is het van belang ook inzicht te bieden in geboekte resultaten en uitdagingen op het gebied van ESG-due diligence. Daarnaast kan het publiek maken van resultaten en ambities als goede impuls dienen om ESG-due diligence structureel te blijven verbeteren.

De Monitoringscommissie wijst er ook op dat écht transparant zijn tijd kan kosten. Soms vraagt dit om aanpassing van interne processen en systemen. Daarom raadt de Monitoringscommissie verzekeraars aan tijdig de eerste stappen op dit gebied te zetten. Sommige stappen, zoals het publiceren van de uitsluitingslijst, zijn al wel op korte termijn te realiseren. In 2021 zal de

Monitoringscommissie specifiek stilstaan bij de afspraken en vorderingen op het gebied van transparantie.

Aanbeveling 6: van interne processen naar impact 'on the ground'

Een van de hoofddoelen van het IMVO-convenantenbeleid is om verbetering teweeg te brengen voor groepen die negatieve effecten ervaren op het gebied van mensenrechten en milieu die gerelateerd zijn aan de activiteiten van Nederlandse bedrijven. De Monitoringscommissie zal daarom gedurende de looptijd van het Convenant de focus gaandeweg verleggen van de interne processen die noodzakelijk zijn om negatieve impact te voorkomen en positieve impact mogelijk te maken, naar indicatoren die informatie geven over de 'impact on the ground' van de Convenantsafspraken. Een voorbeeld van een dergelijke indicator is het aantal gevallen waarin verzekeraars hun invloed succesvol hebben aangewend om ervoor te zorgen dat bedrijven waarin zij beleggen (toegang tot) herstel en verhaal bieden. Zeker op dit punt ligt het in de rede voor verzekeraars om samenwerking te zoeken met de overige Convenantspartijen. De Monitoringscommissie zal in dit kader dan ook niet alleen de rol van verzekeraars bezien, maar ook de mate waarin de andere partijen ertoe hebben bijgedragen dat potentieel benadeelde groepen daadwerkelijk profijt hebben van de uitvoering van het Convenant. De Monitoringscommissie zal ook aandacht besteden aan andere manieren waarop impact on the ground bereikt is.

Gezamenlijke afspraken

De ontvangen informatie laat zien dat in het eerste jaar voor verschillende afspraken voortgang is of wordt geboekt. Dit geldt in het bijzonder voor de afspraken rond het delen van kennis en *best practices* met betrekking tot ESG-due diligence. Op dat vlak zijn en worden in de nabije toekomst verschillende gezamenlijke inhoudelijke bijeenkomsten georganiseerd waarbij aan de hand van wisselende door partijen ingebrachte praktijk-casussen met elkaar van gedachten gewisseld wordt over achtereenvolgens screening, engagement, stemmen, uitsluiting, en herstel en verhaal.

Met betrekking tot de afspraken rond het verduidelijken van kaders voor specifieke ESG-thema's, extern uitdragen van het Convenant en de ontwikkeling en concretisering van een gedeelde agenda op een jaarthema zijn de eerste stappen reeds gezet en lijkt een relatief duidelijk beeld te bestaan van hoe daaraan in de nabije toekomst nadere invulling gegeven zal worden. Met betrekking tot de afspraken rond onderzoek naar en optimalisatie van transparantie en rapportage lijkt tot dusverre de minste progressie te zijn gerealiseerd.

Aanbeveling 7: momentum bewaken en eerste stappen zetten t.a.v. transparantie en rapportage

De Monitoringscommissie ziet dat in het eerste jaar een begin is gemaakt met de uitvoering van verschillende van de gezamenlijke afspraken uit het Convenant en dat dit naar verwachting voor het einde van 2019 de volgende concrete resultaten zal opleveren: a) een voorstel aan de stuurgroep voor verduidelijking van de kaders van 4 à 5 specifieke ESG-thema's; b) een communicatieplan, afspraken voor een kwartaal-nieuwsbrief en het instellen van een redactiegroep voor de eerste jaarrapportage; c) *lessons learned* die voortkomen uit gezamenlijke inhoudelijke bijeenkomsten rond het onderwerp van ESG-due diligence; d) een expertiselijst waarin ngo's hun kennis op verschillende ESG-terreinen inzichtelijk maken en bundelen; e) de organisatie van een leerbijeenkomst met externe deskundigen over het UNGP Reporting Framework en hoe verzekeraars hieraan kunnen werken. De Monitoringscommissie beveelt de gezamenlijke partijen aan om het komende jaar het momentum te bewaken van de verschillende hiervoor genoemde acties die reeds in gang zijn gezet.

Daarnaast raadt de Monitoringscommissie hen aan om vooral op het punt van de transparantie en rapportage snel de eerste stappen te gaan zetten, mede gezien het belang dat de Monitoringscommissie daaraan hecht in het kader van de realisatie van de doelen van het Convenant. Zoals reeds naar voren kwam in de aanbevelingen voor de verzekeraars, is de Monitoringscommissie van mening dat transparantie niet alleen een rol speelt bij het aanjagen van continue verbetering van interne ESG-due diligence processen, maar ook bij het faciliteren van samenwerking tussen verzekeraars onderling en met de andere Convenantpartijen. Dit vergt echter ook een proactieve houding en extra inspanning van alle partijen op dit punt. Daarbij lijkt op dit moment vooral voor werkgroep 4 (Gezamenlijke Prioriteiten) een belangrijke rol weggelegd, die naar mening van de Monitoringscommissie zo snel mogelijk opgepakt zal moeten worden.

Overheid

De overheid heeft aangegeven invulling te geven aan vrijwel alle specifieke afspraken die voor deze geleding in het Convenant zijn opgenomen. Waar dit niet zo is, heeft de overheid hiervoor een motivering opgenomen. De Monitoringscommissie constateert dat de overheid een actieve en constructieve bijdrage levert aan de werkgroepen van het Convenant. Bij verschillende van deze afspraken, zoals die omtrent het aanwenden van invloed om een klachtenmechanisme op operationeel niveau beschikbaar te maken, wordt verwezen naar beleid en acties van de overheid die niet specifiek gericht zijn op (het bevorderen van IMVO binnen) de verzekeringssector.

Aanbeveling 8: sector-specifieke acties en een proactieve en verbindende houding

De Monitoringscommissie moedigt de overheid aan gedurende de looptijd van het Convenant vooral te bezien welke additionele acties ondernomen kunnen worden om juist deze sector verder te helpen bij het realiseren van de doelstellingen van dit Convenant. De Monitoringscommissie denkt dat een programma met concrete acties die direct aansluiten op doelstellingen uit het Convenant behulpzaam kan zijn. Daarbij is de betrokkenheid van de deelnemende ministeries bij het bredere IMVO-beleid en vooral ook bij de Convenanten in andere bedrijfssectoren een belangrijke bron van relevante kennis en ervaring (zoals *best practices* op het gebied van transparantie), die nog beter tot zijn recht zou kunnen komen. Daarnaast kan een actieve en verbindende houding een positief signaal afgeven aan de overige Convenantpartijen.

Ngo's en vakbond

Ngo's

De aangesloten ngo's zijn binnen het Convenant gevraagd om op onafhankelijke en kritische wijze bij te dragen aan de uitvoering van het Convenant. Dit bestaat onder meer uit het delen van kennis en expertise op een achttal aspecten. In het eerste jaar van het Convenant is dit op gang gebracht, onder meer door deelname in de werkgroepen, door het uitbrengen en delen van relevante publicaties. De ontvangen informatie laat zien dat de inbreng tot dusverre voornamelijk van informerende aard is geweest.

Het Convenant spreekt ook over een rol van de ngo's op het gebied van contacten met lokale stakeholders, de opbouw van een maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden, manieren om belemmeringen weg te nemen voor het voltooien van ESG-beleid, het leggen van contacten met overheden in instabiele, door conflicten getroffen of quasi-onbestuurde gebieden en met de regeringen van staten waar veelvuldig ernstige impacts voorkomen en de bescherming van (mensenrechten)activisten. Op deze gebieden is in het eerste jaar van het Convenant nog niet veel activiteit geweest.

Aanbeveling 9: lever concrete ondersteuning voor internationale issues

Het Convenant vraagt ngo's met name hun (internationale) kennis over de aanpak van risico's en issues in te brengen in de samenwerking, om zo verzekeraars te helpen hun beleid aan te scherpen en de uitvoering te versterken. Die kennis van ngo's zou ook moeten bijdragen aan de oplossing van schendingen rondom MVO-thema's.

De Monitoringscommissie ziet dat in het eerste jaar reeds uitwisseling heeft plaatsgevonden op een voornamelijk verkennende manier. De Monitoringscommissie beveelt de ngo's aan in het komende jaar verder in gesprek te gaan op de acht aspecten die zijn genoemd in artikel 9.2.1 van het Convenant en rondom het jaarthema 2019 om mogelijkheden te ontdekken om Nederlandse verzekeraars te helpen met de concrete aanpak van internationale issues in specifieke landen of sectoren.

Vakbond

De vakbondsgeleding bestaat uit één organisatie: FNV. Deze heeft wel individueel de vragenlijst ingevuld. Uit de gegeven antwoorden blijkt dat FNV nog geen invulling heeft gegeven aan de afspraken in het convenant. Partijen en verzekeraars hebben dus niet kunnen profiteren van de bij de vakbond aanwezige kennis op relevante onderwerpen zoals arbeidsrechten en vakbondsvrijheid. Daarnaast hebben de overige partijen een extra inspanning moeten leveren bij de gezamenlijke activiteiten binnen het convenant.

Aanbeveling 10:

De Monitoringscommissie roept de vakbond op de afspraken in het convenant komend jaar wel op te volgen. Mocht de vakbond structureel niet in staat blijken de gemaakte afspraken na te komen, dan moedigt de Monitoringscommissie FNV aan hierover met de overige partijen in gesprek te treden.